

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Trg sv. Marka 4

10000 Zagreb

1

**PRIJEDLOG ZA POKRETANJE POSTUPKA
ZA OCJENU SUGLASNOSTI OPĆEG AKTA
SA USTAVOM I ZAKONOM**

na temelju članka 38. st. 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske
(„Narodne novine“, broj 99/99., 29/02., 49/02.-pročišćeni tekst)

x2

3 privitka

I. PODACI O PODNOSITELJIMA PRIJEDLOGA:

1. **TEO KLARIĆ**, OIB 75495380134, Split, Ul. D. Šimunovića 25
- 2.

PODACI O PUNOMOĆNIKU:

Dario Čehić, odvjetnik u Poreču, Decumanus 18

Broj telefona 052/434 237; 091/481 63 67 Broj telefaksa 052/434 406

E-mail: odvjetnik.dario.cehic@gmail.com

II. PODACI O OPĆEM AKTU ZA KOJI SE PREDLAŽE PROVESTI POSTUPAK OCJENJIVANJA SUKLADNOSTI SA USTAVOM I ZAKONOM:

Odluka o donošenju nastavnog plana i programa zdravstvenog odgoja u osnovnim i srednjim školama KLASA: 602-01/13-01/00810 URBROJ: 533-18-13-0002, donijeta po Ministru znanosti, obrazovanja i sporta dana 20. kolovoza 2013. god. i objavljena u „Narodnim novinama“ br. 106/2013 od 23. kolovoza 2013. godine.

Podnositelji nalaze neustavnima i nezakonitima sve odredbe citirane Odluke, a osobito one koje se odnose na modul „spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje“, uključujući prikaz nastavnih sadržaja i očekivanih ishoda.

3

III. USTAVNE I ZAKONSKE ODREDBE SA KOJIMA POBIJANI OPĆI AKT NIJE SUKLADAN:

Pobijana Odluka u materijalnom smislu i prema postupku donošenja nije sukladna sa odredbama:

1. Ustava Republike Hrvatske, i to:

Članak 40.

Jamči se sloboda savjesti i vjeroispovijedi i slobodno javno očitovanje vjere ili drugog uvjerenja.

Članak 63.

Roditelji su dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te imaju pravo i slobodu da samostalno odlučuju o odgoju djece.

Roditelji su odgovorni osigurati pravo djetetu na potpun i skladan razvoj njegove osobnosti.

Tjelesno i duševno oštećeno i socijalno zapušteno dijete ima pravo na osobitu njegu, obrazovanje i skrb.

Djeca su dužna brinuti se za stare i nemoćne roditelje.

Država osobitu skrb posvećuje maloljetnicima bez roditelja i onima za koje se ne brinu roditelji.

2. **Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda** (NN – Međunarodni ugovori br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10), 1. (pariški) protokol iz 1952. godine, i to:

4

Članak 2.

Nikome neće biti uskraćeno pravo na obrazovanje. U obavljanju svojih funkcija povezanih s odgojem i poučavanjem država će poštovati pravo roditelja da osiguraju odgoj i poučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

3. **Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture** (NN – Međunarodni ugovori br. 2/1997 i 87/1997), i to:

Članak 1.

1. Republika Hrvatska, u svjetlu načela o vjerskoj slobodi, poštuje temeljno pravo roditelja na vjerski odgoj djece te se obvezuje da će, u sklopu školskoga plana i programa i u skladu s voljom roditelja ili skrbnika, jamčiti nastavu katoličkoga vjeronauka u svim javnim osnovnim i srednjim školama i u predškolskim ustanovama, kao obveznoga predmeta za one koji ga izaberu, pod istim uvjetima pod kojima se izvodi nastava ostalih obveznih predmeta.

2. Odgojno-obrazovni sustav u javnim predškolskim ustanovama i školama, uključujući i visoka učilišta, uzimat će u obzir vrijednosti kršćanske etike.

Predmetni je međunarodni ugovor ratificiran (donošenjem zakona) u Hrvatskom saboru, te on prema čl. 140. Ustava RH predstavlja dio unutarnjeg pravnog poretka RH sa pravnom snagom iznad zakona.

4. **Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima**, usvojenog na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda u New Yorku 16. prosinca 1966. god. (v. Odluku o objavljivanju mnohostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji, NN – MU 12/1993) - i to:

Čl. 13. toč. 3:

Države stranke ovoga Pakta se obvezuju da će **poštivati slobodu roditelja** i, gdje postoji takav slučaj, zakonskih skrbnika da mimo škola koje su osnovale državne vlasti, za svoju djecu izaberu druge škole koje udovoljavaju onim minimalnim obrazovnim standardima koje propisuje ili odobrava država, i **da osiguraju vjerski i moralni odgoj za svoju djecu u skladu sa svojim osobnim uvjerenjima**.

5. **Opće deklaracije o ljudskim pravima**, usvojene na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda u New Yorku 10. prosinca 1948. god. (v. Odluku o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima, NN – MU 12/2009) - i to:

Čl. 26. toč. 3.:

Roditelji imaju pravo prvenstva u izboru vrste obrazovanja za svoju djecu.

6. **Obiteljskog zakona** (NN 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11 i 61/11)

Članak 93.

(1) Roditelji imaju dužnost i pravo odgajati dijete kao slobodnu, humanu, domoljubnu, moralnu, marljivu, osjećajnu i odgovornu osobu, poštujući načela ravnopravnosti spolova, kako bi bila pripremljena za skladan obiteljski i društveni život s pozitivnim odnosom prema prirodi.

(2) Odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelosti, te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja.

7. **Zakona o procjeni učinaka propisa** (NN 90/11):

Početne aktivnosti

Članak 18.

(1) U svrhu **izrade Nacrta prijedloga iskaza** postupak procjene učinaka propisa započinje sljedećim aktivnostima:

1. analizom postojećeg stanja koje se namjerava urediti propisom, uključujući rezultate praćenja provedbe propisa, ukoliko propis odgovarajućeg sadržaja u istom području, koje se uređuje novim propisom, već postoji u zakonodavnom sustavu Republike Hrvatske,

2. uvidom u teze o sadržaju propisa iz Prethodne procjene i utvrđivanjem ciljeva koji se nastoje postići propisom,

3. izradom najmanje dva prijedloga koja se odnose na nenormativno rješenje i najmanje dva prijedloga mogućih normativnih rješenja, koji mogu dovesti do zadanih ciljeva,

4. utvrđivanjem najznačajnijih pozitivnih i negativnih učinaka, osobito učinaka na područja gospodarstva, uključujući i financijske učinke, područje socijalne skrbi, područje zaštite okoliša, za svako predloženo normativno rješenje,

5. okvimom procjenom očekivanog fiskalnog učinka na državni proračun.

(2) Uz Nacrt prijedloga iskaza, u fazi njegove izrade po aktivnostima iz stavka 1. ovoga članka, obvezno se izdvojeno prilažu teze o sadržaju propisa navedene u Prethodnoj procjeni.

6

---

(3) Stručni nositelj izrade propisa u postupku izrade Nacrta prijedloga iskaza provodi konzultacije s međuresornim tijelima i drugim zainteresiranim dionicima, na način propisan ovim Zakonom i uredbom iz članka 24. ovoga Zakona.

(4) Stručni nositelj izrade propisa izrađuje Nacrt prijedloga iskaza nakon prethodno provedenih aktivnosti iz stavka 1. ovoga članka i na temelju konzultacija iz stavka 3. ovoga članka.

Savjetovanje

Članak 19.

(1) Stručni nositelj izrade propisa dužan je o Nacrtu prijedloga iskaza provesti savjetovanje s javnošću i zainteresiranom javnošću (u daljnjem tekstu: savjetovanje) u skladu s ovim Zakonom i uredbom iz članka 24. ovoga Zakona.

(2) Savjetovanje se provodi u trajanju od 30 dana, a po ocijenjenoj potrebi Stručnog nositelja izrade propisa, ovisno o složenosti materije, i duže.

(3) Za vrijeme razdoblja savjetovanja, Stručni nositelj izrade propisa dužan je putem svog Koordinatora, ovisno o složenosti materije koja se propisom uređuje, provesti jedno ili više javnih izlaganja materije koja je predmet savjetovanja. U svrhu provedbe savjetovanja, Nacrt prijedloga iskaza s tezama za sadržaj propisa objavljuje se na internetskim stranicama Stručnog nositelja izrade propisa.

(4) Nakon provedenog savjetovanja, Stručni nositelj izrade propisa je putem svog Koordinatora dužan razmotriti sve primjedbe, prijedloge i mišljenja javnosti i zainteresirane javnosti na Nacrt prijedloga iskaza te o prihvaćenim i neprihvaćenim primjedbama i prijedlozima obavijestiti javnost i zainteresiranu javnost putem svoje internetske stranice.

Pribavljanje mišljenja nadležnih tijela

Članak 20.

(1) Nakon provedenog savjetovanja, Stručni nositelj izrade propisa doručuje Nacrt prijedloga iskaza i s tezama za sadržaj propisa dostavlja ih na mišljenje nadležnim tijelima.

(2) Nadležna tijela dužna su dati mišljenje iz stavka 1. ovoga članka u roku od 15 radnih dana od dana zaprimanja Nacrta prijedloga iskaza i teza za sadržaj propisa.

Izrada propisa i Prijedloga iskaza

Članak 21.

(1) Nakon provedenog savjetovanja i pribavljenog mišljenja nadležnih tijela na Nacrt prijedloga iskaza Stručni nositelj izrade propisa pristupa izradi propisa i Prijedloga iskaza.

(2) U Prijedlogu iskaza, osim sadržaja Iskaza prema aktivnostima određenim u članku 18. ovoga Zakona, obvezno se daje i prikaz:

- podataka o savjetovanju – prihvaćenim i neprihvaćenim primjedbama i prijedlozima javnosti i zainteresirane javnosti vezano za Nacrt prijedloga iskaza,
- odabranog rješenja za postizanje ciljeva utvrđenih iskazom,
- osnovnih pokazatelja za praćenje provedbe odabranog rješenja.

(3) Iznimno, uz Prijedlog iskaza, po ocjenjenoj potrebi, Stručni nositelj izrade propisa može u posebnoj prilogi dati dodatne podatke i informacije koje su nužne za bolje razumijevanje Iskaza.

Javna rasprava o propisu i Prijedlogu iskaza

Članak 22.

(1) Nakon što Stručni nositelj izrade propisa izradi propis i Prijedlog iskaza, dužan ih je staviti na javnu raspravu javnosti i zainteresiranoj javnosti u trajanju od najmanje 15 do najviše 30 dana.

(2) Javna rasprava iz stavka 1. ovoga članka provodi se na način kako je ovim Zakonom određeno za provedbu savjetovanja o Nacrtu prijedloga iskaza.

Upućivanje propisa i Prijedloga iskaza u postupak donošenja

Članak 23.

(1) Nakon provedene javne rasprave prema članku 22. ovoga Zakona, propis i Prijedlog iskaza dostavljaju se na mišljenje mjerodavnim i nadležnim tijelima, te na suglasnost Ureda za zakonodavstvo, sukladno ovom Zakonu i Poslovniku Vlade Republike Hrvatske.

(2) Stručni nositelj izrade propisa ne može uputiti propis u postupak donošenja Vladi Republike Hrvatske niti propis može biti uvršten na sjednice radnih tijela Vlade Republike Hrvatske ukoliko Iskaz nije konačan.

(3) Iskaz je konačan nakon što su na Prijedlog iskaza pribavljena pozitivna mišljenja nadležnih tijela i suglasnost Ureda za zakonodavstvo.

(4) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, odredba toga stavka neće se primijeniti u slučaju kada se propis donosi po hitnom postupku, ukoliko podliježe procjeni učinaka u skladu s ovim Zakonom, a donosi se radi zaštite interesa Republike Hrvatske, osobitog gospodarskog interesa u pojedinom području, radi žurnog otklanjanja prijeteće opasnosti od nastanka štete.

Provedbeni propis

Članak 24.

Poblіže kriterije za Prethodnu procjenu, obrazac po kojem se izrađuje Prethodna procjena, poblіži način i metodologiju provedbe postupka procjene učinaka propisa, uključujući i kada se radi o zakonu, uredbi i pravilniku koji su na snazi, obrazac Iskaza, poblіži način provedbe savjetovanja i javne rasprave u postupcima uređenim ovim Zakonom, te druga pitanja s tim u svezi, propisuje Vlada Republike Hrvatske uredbom.

8. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12; pročišćeni tekst NN 126/12) - i to:

Ciljevi i načela odgoja i obrazovanja

Članak 4.

- (1) *Ciljevi odgoja i obrazovanja u školskim ustanovama su:*
- 1. osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unapređivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima,*
  - 2. razvijati učenicima svijest o nacionalnoj pripadnosti, očuvanju povijesno-kulturne baštine i nacionalnog identiteta,*
  - 3. odgajati i obrazovati učenike u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece, osposobiti ih za življenje u multikulturalnom svijetu, za poštivanje različitosti i toleranciju te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskom razvoju društva,*
  - 4. osigurati učenicima stjecanje temeljnih (općeobrazovnih) i stručnih kompetencija, osposobiti ih za život i rad u promjenjivom društveno-kulturnom kontekstu prema zahtjevima tržišnog gospodarstva, suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija i znanstvenih spoznaja i dostignuća,*
  - 5. osposobiti učenike za cjeloživotno učenje.*

(2) *Načela obrazovanja na razini osnovnog i srednjeg obrazovanja su:*

- 1. osnovno školovanje je obvezno za sve učenike u Republici Hrvatskoj,*
- 2. odgoj i obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi temelji se na jednakosti obrazovnih šansi za sve učenike prema njihovim sposobnostima,*
- 3. odgoj i obrazovanje u školskoj ustanovi temelji se na visokoj kvaliteti obrazovanja i usavršavanja svih neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti – učitelja, nastavnika, stručnih suradnika, ravnatelja te ostalih radnika,*
- 4. rad u školskoj ustanovi temelji se na vrednovanju svih sastavnica odgojno-obrazovnog i školskog rada i samovrednovanju neposrednih i posrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školi, radi postizanja najkvalitetnijeg nacionalnog obrazovnog i pedagoškog standarda,*
- 5. odgojno-obrazovna djelatnost u školskoj ustanovi temelji se na autonomiji planiranja i organizacije te slobodi pedagoškog i metodičkog rada prema smjernicama hrvatskog nacionalnoga obrazovnog standarda, a u skladu s nacionalnim kurikulumom, nastavnim planovima i programima i državnim pedagoškim standardima,*
- 6. stjecanje osnovnog obrazovanja temelj je za vertikalnu i horizontalnu prohodnost u sustavu odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj,*

7. obrazovanje u školskoj ustanovi temelji se na decentralizaciji u smislu povećanja ovlaštenja i odgovornosti na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini,

8. odgojno-obrazovna djelatnost u školskoj ustanovi temelji se na partnerstvu svih odgojno-obrazovnih čimbenika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Članak 5.

(1) **Državnim pedagoškim standardima utvrđuju se veličine matičnih i područnih škola te materijalni, kadrovski, zdravstveni, tehnički, informatički i drugi uvjeti za optimalno ostvarivanje nacionalnog kurikulumu i nastavnih planova i programa, radi osiguravanja jednakih uvjeta poučavanja i učenja te cjelovitog razvoja obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj.**

Odredbom članka 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi («Narodne novine», br. 92/10.) stupio na snagu 24. srpnja 2010., u stavku 1. iza riječi: »utvrđuju se« dodane su riječi: »veličine matičnih i područnih škola te«.

(2) **Državne pedagoške standarde na prijedlog Vlade Republike Hrvatske donosi Hrvatski sabor.**

Nacionalni kurikulum

Članak 26.

(1) Odgoj i obrazovanje u školi ostvaruje se na temelju nacionalnog kurikulumu, nastavnih planova i programa i školskog kurikulumu.

(2) **Nacionalni kurikulum utvrđuje vrijednosti, načela, općeobrazovne ciljeve i ciljeve poučavanja, koncepciju učenja i poučavanja, pristupe poučavanju, obrazovne ciljeve po obrazovnim područjima i predmetima definirane ishodima obrazovanja, odnosno kompetencijama te vrednovanje i ocjenjivanje.**

(3) **Nacionalni kurikulum donosi ministar.**

Nastavni plan i program

Članak 27.

(1) *Nastavnim planom i programom utvrđuje se tjedni i godišnji broj nastavnih sati za obvezne i izborne nastavne predmete, njihov raspored po razredima, tjedni broj nastavnih sati po predmetima i ukupni tjedni i godišnji broj sati te ciljevi, zadaće i sadržaji svakog nastavnog predmeta.*
(...)

Školski kurikulum i godišnji plan i program rada školske ustanove

Članak 28.

(1) Škola radi na temelju školskog kurikulumuma i godišnjeg plana i programa rada, a učenički dom na temelju godišnjeg plana i programa rada.

(2) Školski kurikulum utvrđuje dugoročni i kratkoročni plan i program škole s izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima, a donosi se na temelju nacionalnog kurikulumuma i nastavnog plana i programa.

(3) Školski kurikulum određuje nastavni plan i program izbornih predmeta, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti i druge odgojno-obrazovne aktivnosti, programe i projekte prema smjernicama hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda.(...)

(4) Školskim kurikulumom se utvrđuje:

- aktivnost, program i/ili projekt
- ciljevi aktivnosti, programa i/ili projekta
- namjena aktivnosti, programa i/ili projekta
- nositelji aktivnosti, programa i/ili projekta i njihova odgovornost
- način realizacije aktivnosti, programa i/ili projekta
- vremenik aktivnosti, programa i/ili projekta
- detaljan troškovnik aktivnosti, programa i/ili projekta
- način vrednovanja i način korištenja rezultata vrednovanja.

(5) Školski kurikulum donosi školski odbor do 15. rujna tekuće školske godine na prijedlog učiteljskog, odnosno nastavničkog vijeća.

(6) Školski kurikulum mora biti dostupan svakom roditelju i učeniku u pisanom obliku.

(7) Smatra se da je školski kurikulum dostupan svakom roditelju i učeniku u pisanom obliku, ako je objavljen na mrežnim stranicama škole.

(8) Godišnji plan i program rada donosi se na osnovi nastavnog plana i programa i školskog kurikulumuma, a donosi ga školski, odnosno domski odbor do 30. rujna tekuće školske godine.

(9) Godišnjim planom i programom rada školske ustanove utvrđuje se mjesto, vrijeme, način i izvršitelji poslova (...)

Članak 89.

(1) **Nacionalno vijeće za odgoj i obrazovanje (...)** je stručno i strateško tijelo koje prati kvalitetu sustava predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj te:

- predlaže mjere, aktivnosti i strategije razvoja i unapređenja predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja,
- brine se o razvoju nacionalnog kurikulumuma,

– predlaže i potiče sudjelovanje drugih dionika, posebno drugih tijela državne uprave i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u sustavu predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te usklađuje njihov rad,

– razmatra i daje svoje mišljenje o drugim pitanjima važnim za razvoj sustava predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj,

– obavlja i druge poslove.

(2) Nacionalno vijeće ima predsjednika i četrnaest članova, od kojih je šest članova iz reda sveučilišnih profesora i znanstvenika, šest članova iz reda odgojno-obrazovnih radnika iz sustava predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te dva člana izvan sustava odgoja i obrazovanja.

(3) Mandat predsjednika i članova Nacionalnog vijeća je četiri godine.

(4) **Predsjednika i članove Nacionalnog vijeća imenuje Hrvatski sabor** na prijedlog Vlade Republike Hrvatske.

(5) Hrvatski sabor, u skladu sa stavkom 3. ovoga članka, svake dvije godine imenuje po sedam članova Nacionalnog vijeća, a predsjednika Nacionalnog vijeća imenuje svake četiri godine.

(6) Državni dužnosnici ne mogu biti članovi Nacionalnog vijeća.

(...)

Članak 137.

(1) U školi se ustrojava vijeće roditelja.

(...)

(4) Vijeće roditelja daje mišljenje o prijedlogu školskog kurikulumu, godišnjeg plana i programa rada, raspravlja o izvješćima ravnatelja o realizaciji školskog kurikulumu, godišnjeg plana i programa rada škole, razmatra pritužbe roditelja u svezi s odgojno-obrazovnim radom, predlaže mjere za unapređenje obrazovnog rada, predlaže svog člana školskog odbora te obavlja i druge poslove u skladu sa statutom škole.

(5) Ravnatelj škole dužan je u najkraćem mogućem roku obavijestiti vijeće roditelja o svim pitanjima od općeg značaja za školu.

(6) Ravnatelj škole, školski odbor i osnivač dužni su, u okviru svoje nadležnosti, razmotriti prijedloge roditeljskog vijeća i pisano ga o tome izvijestiti.

IV. ČINJENICE I RAZLOZI NA KOJIMA SE TEMELJI TVRDNJA O NESUKLADNOSTI SA USTAVOM I ZAKONOM:

1. Raniji „Kurikulum zdravstvenog odgoja“ kojim je uređivana praktično ista materija i sa gotovo jednakim sadržajem, a koje je bio donio isti ministar 27. rujna 2012. god. i potom opet 31. siječnja 2013. god., bio je ukinuo Ustavni sud RH. Ustavni sud u svojoj odluci Broj: **U-II/1118/2013** od 22. svibnja 2013. god. ocjenjuje da pitanja zdravstvenog odgoja - a u tom okviru osobito seksualnog odgoja - ulaze u domenu ustavnih prava i sloboda, napose onih koje se tiču jamstava roditelja da odgajaju djecu sukladno svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

U toj svojoj odluci od 22. svibnja 2013. god. iznosi Ustavni sud da „u konkretnom slučaju, država nije ispunila svoju proceduralnu ustavnu obvezu da nastavne sadržaje zdravstvenog odgoja u državnim/javnim školama na uravnotežen način uskladi s ustavnim pravom i slobodom roditelja na odgoj njihove djece. Proces pravnog oblikovanja sadržaja zdravstvenog odgoja u Republici Hrvatskoj pokazao je značajan nedostatak demokratskog pluralističkog pristupa. Ishod tog procesa, Odluka-KZO/12 odnosno Odluka-KZO/13, takav je da se može ocijeniti nesuglasnim prije svega s člankom 63. stavcima 1. i 2. Ustava u proceduralnom aspektu.“ (toč. 13.2. Odluke Broj: U-II-1118/2013).

U preostalom dijelu svoje odluke od 22. svibnja 2013. god. uputio je Ustavni sud na demokratske standarde koji se kod donošenja takvog podzakonskog propisa (toč. 13.3. iste Odluke USRH) moraju postići, kako bi se ispoštovala ustavna prava djece i roditelja; upućujući osobito na praksu Europskog suda za ljudska prava u predmetima *Campbell i Cosans protiv Ujedinjenog kraljevstva* (toč. 12.1. Odluke USRH), te *Folgero i drugi protiv Norveške* (toč. 12.4. Odluke USRH).

Iz prakse ESLJP građene na pravnim mišljenjima iz predmeta *Campbell i Cosans protiv Ujedinjenog kraljevstva* proizlazi da su predmet slobode vjeroispovijedi ne samo ispovijedanje vjere o metafizičkim stvarima (o pitanjima poput primjerice postojanja anđela), nego **u sferu vjeroispovijedi i slobode vjeroispovijesti spadaju također i pitanja moralnosti** u svim stvarima koje se odnose na značajne i važne aspekte ljudskog života i ponašanja, te koje su od posebne važnosti za identitet pojedinaca. Takvo svrstavanje moralnosti u pitanja vjeroispovijesti, inače, nije među vjerskim zajednicama nikada u povijesti bilo upitno, te su se stvari poput „ne sagriješi bludno“ i „ne ukradi“ bez iznimka naučavale kao vjerske doktrine u svakoj religijskoj tradiciji.

Sukladno tako definiranoj praksi ESLJP, upletanje države u pravo roditelja da djecu odgajaju sukladno svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima predstavlja tzv. nedopuštenu indoktrinaciju.

Podnositelji smatraju da sadržaj zdravstvenog odgoja kako je propisan pobijanom Odlukom, a osobito sadržaj IV. modula o spolno/rodnoj ravnopravnosti i odgovornom spolnom ponašanju, predstavlja takvu nedopuštenu indoktrinaciju.

2. Nakon što je **22. svibnja 2013. god.** Ustavni sud RH ukinuo raniju odluku o uvođenju Kurikuluma zdravstvenog odgoja o osnovnim i srednjim školama, uz obrazloženje kojim upućuje da se takva odluka ne smije donositi bez provođenja odgovarajuće javne rasprave – isti ministar je već 31.

svibnja 2013. godine otvorio javnu raspravu o Kurikulumu zdravstvenog odgoja. Javna rasprava je provedena u razdoblju 01. lipnja – 12. srpnja 2013. god. Dana 28. kolovoza 2013. godine sačinjen je „Sažetak obrazloženja o postupku javnog savjetovanja o Kurikulumu zdravstvenog odgoja“; čak i prije dovršetka tog dokumenta donesena je 20. kolovoza 2013. godine ovim prijedlogom pobijana odluka sličnog sadržaja i drugačijeg naziva: „Odluka o donošenju nastavnog plana i programa zdravstvenog odgoja za osnovne i srednje škole“.

Odluka je i opet donijeta bez adekvatnog uključivanja vijeća roditelja (v. toč. 11.3. Odluke USRH od 22. svibnja 2013.).

I opet je odluka donijeta bez poštene javne rasprave, u grubom nepoštivanju odluke Ustavnog suda.

3. „Sažetak obrazloženja o postupku javnog savjetovanja o Kurikulumu zdravstvenog odgoja“ je relativno vješto pisan dokument opsega 25 stranica – od toga 10 predstavlja tekst sažetka, a čak 15 stranica „Sažetka“ sadrži popis mnoštva ustanova i pojedinaca koji su svojim pismenim prijedlozima sudjelovali u javnoj raspravi.

U Sažetku se iznosi da su „na javnu raspravu pristigla (su) očitovanja (mišljenja, iskustva, primjedbe i prijedlozi) iz 564 odgojno-obrazovne ustanove (od vijeća učenika, vijeća roditelja i učiteljskih i nastavničkih vijeća) i od 1967 predstavnika zainteresirane javnosti (pojedinaца, roditelja, predstavnika civilnog sektora, strukovnih udruga...)“. Svi su prijedlozi predavani u elektronskom obliku, na propisanim elektronskim obrascima u „Word“ formatu.

3.1. Suprotno svakoj predodžbi i praktičnom iskustvu o radnoj efikasnosti državnih tijela u Republici Hrvatskoj, povjerenstvo koje je sačinilo „Sažetak obrazloženja o postupku javnog savjetovanja o Kurikulumu zdravstvenog odgoja“ je (valjda) u svega nekoliko tjedana pročitalo, prokomentiralo i na samo desetak stranica teksta uspjelo sažeti kako sadržaj svih tih 2531 očitovanja, tako i svoje odgovore na čitavo to mnoštvo argumenata i mišljenja. Pri tome, uvjerava nas to povjerenstvo da se jedno takvo mnoštvo očitovanja – doista može sažeti u svega 9 (devet) krnjih rečenica koje su iskazane na stranicama 4. do 9. Sažetka. To „sažimanje“ je izvedeno bez spominjanja bilo kakvih argumenata koje su učesnici u raspravi iznosili za tih svojih devet stavova, ali uz prilično mnoštvo protuargumenata koje iznosi povjerenstvo.

Sažetak u tih 9 rečenica govori samo o prigovorima „protiv“ Kurikuluma, makar na popisu učesnika javne rasprave vidimo također i udruge „B.A.B.E“, „CESI“, članice Foruma žena SDP-a Plitvička jezera i neke druge udruge za koje bismo morali pretpostaviti da nisu iznosili mišljenja istog tipa kao primjerice Katolička zajednica „Isus Spasitelj“ ili Kristova pentekostna crkva Varaždin. Na popisu učesnika javne rasprave se navodi i Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova; u Sažetku nema spomena kakvim je to ona primjedbama i idejama pridonijela javnoj raspravi. Isti je slučaj i sa Učiteljskim fakultetom u Osijeku, sa Hrvatskim psihološkim društvom – Sekcijom za prometnu psihologiju, članovima Sekcije za psihologiju seksualnosti i psihologiju roda Hrvatskog psihološkog društva, te vrlo velikim brojem osnovnih i srednjih škola iz svih krajeva Hrvatske.

3.2. Svojim rješenjem o odbacivanju zahtjeva Petra M. Radelja iz Zagreba za pristup informacijama KLASA: UP/I-004-01/13-01/00003 URBROJ: 533-01-13-0002 od 27. kolovoza 2013., upoznaje nas

Ministar znanosti, obrazovanja i sporta Željko Jovanović da je ministarstvo zagubilo ili namjerno uništilo svaki pojedini otpravak rješenja kojim je imenovana radna skupina za izradu Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obrazovanju u srednjoj i osnovnoj školi (slijedom kojega se pobijanim aktom, očito, ne donosi „Kurikulum“, nego „Nastavni plan i program“). Valjda se to odnosi također i na otppravke akata kojima su članovi obaviješteni o svojem imenovanju u radnu skupinu.

Isti ministar svojim rješenjem KLASA: UP/I-008-01/13-01/00005 URBROJ: 533-01-13-0002 od 03. rujna 2013. odbacuje zahtjev za pristup informacijama, kojega je Petar M. Radelj bio podnio 28. kolovoza 2013. godine i u kojem je tražen uvid u (elektronske) dokumente sa očitovanjima sudionika javne rasprave. Makar je zahtjev podnijet baš isti dan kada je sačinjen gore citirani „Sažetak obrazloženja o postupku javnog savjetovanja o Kurikulumu zdravstvenog odgoja“, ministar izvješćuje da su baš sva ta očitovanja uništena ili izgubljena; ne obrazlaže kako je taj krupni tehnički problem zahvatio sve servere i rutere na kojima su se nalazili pohranjeni e-mailovi učesnika rasprave sa Word – obrascima na kojima su bili sadržani njihovi prilozi; te također i sve osobne kompjutore članova radne skupine na kojima su oni nekoliko tjedana (valjda) danonoćno čitali te priloge kako bi ih radikalno saželi u devet polovičnih rečenica – pothvat kakav zacijelo iziskuje intelektualnu vještinu kakva valjda nije zabilježena u povijesti ljudske misli. Naime je doista zapanjujući pothvat sažeti 2.531 različiti tekst u kojima je još veći broj ljudi iznio svoja promišljanja i argumente u tako malo riječi.

3.3. Valja opaziti da je u priručnicima Zdravstvenog odgoja, koje je MZOS dalo prije tiskati u 30.000 kompleta (na tim knjigama koje su očividno uređene prije formalnog/formalističkog razmatranja priloga iz javne rasprave, ne navodi točno vrijeme izdavanja, nego se samo navodi da si izdani 2013. godine), iznijet sadržaj zdravstvenog odgoja na oko 700 stranica teksta: što nam govori o tome da tema o kojoj se vodila javna rasprava izbjegava tako velikom sažimanju, kakvoga možemo vidjeti u „Sažetku“. Moramo pretpostaviti da je „Sažetak“ iznijet na svega desetak stranica zato što je to opseg argumenata „za Kurikulum“ koje su u tako kratkom vremenu uspjeli iznjedriti umovi okupljeni oko Ministra znanosti, obrazovanja i sporta – a ne zato što bi se argumenti „protiv Kurikuluma“ koje su pisale tisuće ljudi mogli sažeti u 9 rečenica.

3.4 Ovakve (protu)pravne smicalice nam otkrivaju da MZOS nije ozbiljno razmotrio priloge u javnoj raspravi – i da to nije niti namjeravao: naprosto je trebalo „odraditi formu“. Naravno da time nisu ispunjeni visoki demokratski standardi na koje je u svojoj odluci od 22. svibnja 2013. god. ukazao Ustavni sud RH, i da nisu ispunjena proceduralna obveza MZOS da na pluralistički način prouči osobito doprinose roditelja, a i drugih aktera u odgojno-obrazovnom procesu (v. osobito toč. 12.4. i 13.2. odluke USRH Broj: U-II/1118/2013).

3.5. Na ovom mjestu vrijedi napomenuti da Pravilnik o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanju arhivskog gradiva („Narodne novine“ br. 90/2002) propisuje u Prilogu 1. (Orijentacijski popis gradiva ograničenih rokova čuvanja) da se čak i anketni listići moraju čuvati barem godinu dana – tj. da ih stvaratelji arhivskog i registraturnog gradiva (čl. 3. toč. 7. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima) ne smiju bacati istog dana kada ih iskoriste, nego ih moraju čuvati barem toliko vremena i podvrgnuti ih odabiranju ili izlučivanju u smislu čl. 11. – 13. Z. o arhivskom gradivu i arhivima.

Stoga je postupak MZOS opisan gore u toč. 3.3. (v. također dokumente u privitku ovom prijedlogu) posve nedopustiv, te po mišljenju podnositelja ovog prijedloga čini upitnom validnost javne rasprave, čiji se bitni elementi skrivaju od javnog preispitivanja, te potencijalno čak i od samog Ustavnog suda RH.

4. U javnoj raspravi su održana četiri javna izlaganja materije koja je predmet savjetovanja (čl. 19. st. 3. Zakona o procjeni učinka propisa (NN 90/2011), redom u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu.

Niti jedno od tih javnih izlaganja nije bilo najavljeno putem konferencije za novinstvo, kakve Ministar znanosti obrazovanja i sporta često održava – primjerice isti dan kada je saznao za odluku Ustavnog suda RH kojom je bio ukinut raniji Kurikulum.

Niti jedno od tih javnih izlaganja nije bilo najavljeno putem javnih medija – sa kojima služba za odnose s javnošću MZOS inače redovno i na posve profesionalan način komunicira.

Niti na jedno od tih javnih izlaganja nisu pozvani članovi ili predstavnici nastavničkih i roditeljskih vijeća.

Koliko se može zaključiti, na javna izlaganja su pojedinačno pozivani neki ravnatelji škola i skloni nastavnici, te osobni i politički prijatelji Ministra znanosti, obrazovanja i sporta i članova stručnih tijela koja su radila na Zdravstvenom odgoju. Tako je u Osijeku na javnom predstavljanju bilo svega dvadesetak ljudi, začudo među njima čak i nekolicina roditelja (imajmo u vidu iznimno visoki broj pojedinaca – među njima očito i mnogo roditelja - i ustanova koji su se potrudili napisati svoje primjedbe u pismenom obliku).

Jedino je o zadnjem javnom predstavljanju u Splitu 9. srpnja 2013. bila „procurila“ informacija do web – portala „skole.hr“ i nekih drugih manjih mrežnih stranica: Dvorana osnovne škole „Sučidar“ nije mogla primiti sve zainteresirane, a rasprava je bila burna. Naposljetku se ništa se od mišljenja prisutnih na toj i drugim javnim izlaganjima ne spominje u „Sažetak obrazloženja o postupku javnog savjetovanja o Kurikulumu zdravstvenog odgoja“; iz čega i opet moramo zaključiti da su javna izlaganja bila održavana samo zato da bi se ispunila forma javne rasprave – a ne zato što bi MZOS htio saznati što zainteresirana javnost ima reći o predloženim sadržajima kojima bi trebalo podučavati djecu i mlade u Hrvatskoj, i što bi MZOS o tim stavovima javnosti htio ozbiljno promisliti.

5. Ministarstvo je tijekom tzv. „javne rasprave“ grubo dezinformiralo javnost tvrdeći u priopćenju od 23. svibnja 2013. god. – svega dan nakon što je Ustavni sud gore citiranom odlukom ukinuo Kurikulum: „*potvrdu kvalitete sadržaja i programa Kurikuluma zdravstvenog odgoja koji je uveden u osnovne i srednje škole RH, posebno toliko osporavanoga 4. modula Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanja, dala je Svjetska zdravstvena organizacija*“.

Ta tvrdnja o potpori Svjetske zdravstvene organizacije, nije potkrijepljena davanjem iste na uvid javnosti (što MZOS sigurno ne bi propustilo) tako da je možemo smatrati neistinom, kojom se međutim neargumentirano koristi autoritet te organizacije kao tobožnjeg pokrovitelja baš ovakvog nastavnog plana i programa, kakvog naposljetku MZOS donosi 20. kolovoza 2013. godine.

6. Obzirom na visoku važnost strateških odluka kojima se odlučuje o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama, pojedini dio nacionalnog kurikulum se smije početi provoditi tek nakon što

od strane Hrvatskog sabora bude uvršten u tzv. državni pedagoški standard (čl. 5. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi).

7. Iz gore iznijetoga proizlazi da je donošenjem kurikulumuma Ministar protuzakonito kod donošenja Kurikuluma zdravstvenog odgoja propustio postupiti sukladno standardima demokracije i političkog pluralizma na koje upućuje Ustavni sud RH u toč. 11. - i 13. svoje odluke Broj: U-II/1118/2013 od 22. svibnja 2013.).

Iz takvih teških povreda zakonom propisanih procedura i odstupanja od obzira koja nameću pravila odgovorne stručnosti i pristojnog odnosa prema stručnoj i općoj javnosti, uslijedila su daljnje ozbiljne povrede ljudskih prava, o kojima će biti riječi u daljnjim točkama.

8. Makar je evidentno da pitanja spolnosti zalaze u polja morala – kod kršćanstva koje ispovijeda uvjerljiva većina hrvatskih građana odnose se na spolni moral čak tri od ukupno deset temeljnih moralnih zapovijedi; a spolni moral se sagledava u najužoj vezi sa brakom, trudnoćom, rađanjem, odgojem djece i sa cjelovitim obiteljskim odnosima, te samim samoshvaćanjem čovjeka kao osobe – nije se kod donošenja Kurikuluma zdravstvenog odnosa povelu nikakvog računa da odgojni sadržaji u sastavu 4. modula o spolnoj/rodnoj ravnopravnosti i odgovornom spolnom ponašanju izbjegnu grubu koliziju sa onime što pretežni dio djece i mladeži uči u sklopu konfesionalnog vjeronauka.

Na ovom mjestu je prikladno napomenuti da su se sadržaji predviđeni Kurikulumom zdravstvenog odgoja, uključujući i one u 4. njegov modul o spolno/rodnoj ravnopravnosti i odgovornom spolno ponašanju – naučavali u hrvatskim školama i ranije u okviru postojećih školskih predmeta poglavito prirode i biologije (usp. Toč. II. Odluke USRH Broj: U-II-1118/2013 od 22. svibnja 2013.). U pogledu tako podučavanih sadržaja nije u hrvatskoj javnosti zabilježeno nikakvo protivljenje (ponajmanje ovako masovno kakvo je zabilježeno u pogledu sadržaja iz ovim prijedlogom pobijane Odluke o donošenju nastavnog plana i programa zdravstvenog odgoja od 23. kolovoza 2013. godine) jer su bili vrijednosno (svjetonazorski) neutralni i temeljeni na neupitnim egzaktnim činjenicama glede biološkog, medicinskog i zdravstvenog aspekta vezanog za spolnost i reproduktivno zdravlje.

9. Europski sud za ljudska prava se u slučaju **Foglero i dr. protiv Norveške** (No. 15472/02, presuda od 29.07.2007. god.), koju je Ustavni sud bio citirano u toč 12.4. svoje odluke od 22. svibnja 2013. god. – potvrdio pravo roditelja da svoju djecu odgajaju sukladno svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima, u čemu ih država ne smije sprječavati bez nekih iznimno važnih razloga:

„Članak 2. protokola br. 1 ne dopušta da se čini razlika između vjerske poduke i drugih predmeta. Ona obvezuje Državu da poštuje uvjerenja roditelja, bila ona vjerska ili filozofska, kroz cjelokupne Državne obrazovne programe ... Ta obveza je širokog dosega i primjenjuje se ne samo na sadržaj obrazovanja i način njegove provedbe, nego također na izvršavanje svih 'funkcija' koja preuzme Država. Riječ 'poštovati' znači više nego 'priznati' ili 'uzeti u obzir'. Dodatno na jednu obvezu koja se u prvom redu sastoji u suzdržavanju, ona uključuje određene pozitivne obveze za Državu. Termin 'uvjerenja', uzet za sebe, nije sinoniman sa riječima 'mišljenja' ili 'ideje'. On opisuje gledišta koja imaju određenu razinu kogentnosti, ozbiljnosti, kohezije i važnosti ... Upravo u izvršavanju prirodne obveze prema svojoj djeci – gdje su roditelji prvi koji su odgovorni za 'odgoj i obrazovanje' svoje djece – roditelji mogu zahtijevati da Država poštuje njihova vjerska i filozofska uvjerenja. Njihovo pravo stoga odgovara jednoj odgovornosti

koja je blisko povezana sa uživanjem i izvršavanjem prava na obrazovanje ... Premda pojedinačni interesi moraju u nekim slučajevima biti podređeni interesima grupe, demokracija ne znači to, da bi pogledi jedne većine uvijek morali nadvladati: treba postići ravnotežu koja osigurava pravičan i doličan odnos prema manjinama i izbjegava bilo kakvu zloupotrebu jedne dominantne pozicije ... Država se ne smije angažirati na indoktrinaciji gdje bi se moglo prepoznati nepoštivanje vjerskih i filozofskih uvjerenja roditelja.“ (§ 84 citirane rješidbe ESLJP)

10. Doista, svaki pojedini konfesionalni vjeronauk kojega pohađaju učenici u hrvatskim školama podučava da je „odgovorni seks“ isključivo onaj u braku (a ne onaj uz primjenu kontracepcije, kako „odgaja“ pobijani Kurikulum); da homoseksualni odnosi ne mogu ni u kojoj varijanti biti ni odgovorni, ni moralno dopustivi; da je masturbacija moralno nepravilni model spolnog ponašanja koji je znak spolne nezrelosti i neurednosti; te da je svaka osoba pozvana da prihvati i realizira svoju muškost ili ženskost – a ne da odabire da li primjerice pripada rodovima „tomboy“, „butch“, „genderfluid“, „trigender“, „transgender“, „third gender“, „queer“ ili nekom od još dvadesetak tzv. „rodova“ koje su pripadnici LGBTQ zajednice do sada uspjeli definirati.

10.1. Činjenica da su zadnjih nekoliko desetljeća dobro intelektualno formulirani, i među ateistima/agnosticima široko prihvaćeni nekakvi drugačiji pogledi na spolni moral – ne čini takve nove poglede „znanstvenima“ i neupitno dokazanima: riječ je naprosto o vrijednosnim sudovima, tj. o filozofskim uvjerenjima kakve država nije ovlaštena nikome nametati.

10.2. ESLJP se u slučaju Lautsi protiv Italije (No. 30814/06, v. presudu od 28.03.2011. god.), koju je Ustavni sud bio citirao u toč 12.4. svoje odluke od 22. svibnja 2013., imao prilike vrlo temeljito – i uz uključivanje čak deset vlada europskih država, kao prijatelja suda, na strani Talijanske Republike – baviti pitanjem mjere sekularnosti koja se mora osigurati, ali i mjere sekularnosti preko koje se ne smije prijeći.

10.3. Također se posve približava stajalištima iz tzv. Yogyakarta načela, koje su LGBTQ udrugama skloni intelektualci svrstali 2006. godine u 29 točaka i koje predlažu na prihvaćanje međunarodnim institucijama: znamo međutim da je Parlamentarna skupština Organizacije za europsku skupštinu i suradnju na sjednici Stalnog povjerenstva od 29. lipnja 2013. god. sa 24 glasa protiv i svega 3 glasa „za“ odbila uopće uzeti u razmatranje takvu vrstu promocije „Yogyakarta načela“, jer „ti principi proturječe međunarodno prihvaćenim načelima koje osiguravaju slobodu vjeroispovjesti i slobodu izražavanja“ (američki predstavnik). Poljska predstavnica je iznijela da su „Yogyakarta načela“ u suprotnosti sa nizom odredaba poljskog ustava kojima se jamče prava roditelja, zaštita obitelji i braka, te sloboda vjeroispovijesti. Slično su se izrazili predstavnici Italije, Rusije i Armenije, još dvadesetak zemalja je svojim glasovima podržalo takav stav.

10.4. Podučavanjem sadržaja koje su u gruboj koliziji sa tradicionalnim moralnim pogledima koji se podučavaju na vjeronauku, učenike se dovodi u zbunjujuću situaciju da ih se u istoj školi o istim stvarima podučava na duboko suprotstavljeni način; a zbunjivanje o fundamentalnim principima je jedan posve nepedagoški pristup.

11. Odgojni sadržaj IV. modula „Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje“, te dio I. modula „Živjeti zdravo“ je nesukladan sa vjerskim i filozofskim uvjerenjima velikog broja roditelja.

Riječ je o vrijednostima na polju spolnosti koje spadaju u „tradicionalne moralne vrijednosti zajedničke čitavom čovječanstvu“, a o kojima govori Rezolucija UN o tradicionalnim vrijednostima od 27. rujna 2012. godine (A/HRC/AC/9/6), kao o „vrijednostima koje pripadaju čovječanstvu u njegovoj ukupnosti, i koje su dale snažan doprinos razvoju normi i standarda o ljudskim pravima ... (te) obitelj, zajednica, društvo i obrazovne ustanove imaju važnu ulogu o održavanju i prenošenju tih vrijednosti, koje pridonose unapređivanju poštivanja ljudskih prava“. Naime je posve neupitno da vrijednosti promoviranja heteroseksualnog braka kao glavnog konteksta realiziranja spolnih odnosa i ujedno temeljne gradive jedinice obitelji i društva u cjelini pripadaju čovječanstvu u cjelini: nema znanstvene discipline koja bi tvrdila da je bilo koja povijesna civilizacija bila zasnovana na drugačijim načelima.

Stoga bi obvezno podučavanje nauka o spolnosti gdje se „odgovornim seksom“ ne smatra seks u braku, nego seks uz upotrebu prezervativa; te u kojem se homoseksualnost prezentira kao moralno jednakovrijedna heteroseksualnosti predstavljalo kršenje čl. 2. Prvog protokola uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Europski sud za ljudska prava u svojoj odluci u slučaju Kjeldsen i dr. protiv Danske br. 5095/71, 5920/71, 5926/72 od 07. prosinca 1976. god. u toč. 49., te 51. – 54. izlaže stajalište kako se o seksualnim pitanjima može djeci davati nepristrane informacije o seksualnosti, neovisno o željama roditelja - ali da se djeci ne smiju davati moralne poduke o seksualnosti s kakvima se roditelji ne slažu. Sadržaj IV. modula „Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje“, te dio I. modula „Živjeti zdravo“ u velikoj mjeri sadrže moralne poduke koje su nesukladne sa moralnim naukom svih vjerskih zajednica prisutnih u Republici Hrvatskoj – pa onda očito i sa moralnim, vjerskim i filozofskim uvjerenjima vrlo velikog dijela roditelja.

Naravno da pojedini roditelji imaju puno pravo da odaberu da se njihovu djecu podučava i takvim moralnim stavovima kakve predlaže pobijani Nastavni plan i program; međutim predstavlja kršenje prava roditelja zajamčeno Ustavom RH i međunarodnopravnim dokumentima propisivati takve odgojne sadržaje obveznima za svu školsku djecu i mladež.

12. Zdravstveni odgoj u vrlo velikom broju detalja – razasutih po odredbama Nastavnog plana i programa zdravstvenog odgoja u osnovnim i srednjim školama i oko 700 stranica priručnika za njegovo provođenje – odudara od moralnosti koji je u Hrvatskoj tradicionalna i kakva je uvažavana u programima odgoja o zdravlju kakvi su u Hrvatskim školama predavao do školske godine 2012/2013.

Valja ovdje naglasiti da je uvažavanje takve moralnosti u školskom sustavi obveza, sukladno odredbi čl. 1. st. 2. Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture (NN – Međunarodni ugovori br. 2/1997 i 87/1997).

Radi ilustracije, vrijedi na ovom mjestu izložiti nekoliko primjera grubog odudaranja etike kakvoj bi prema Nastavnom planu i programu zdravstvenog odgoja u osnovnim i srednjim školama trebalo indoktrinirati djecu i mlade, od u Hrvatskoj uobičajenog i od većine roditelja prihvaćenog morala:

12.1. U programu IV. „modula o spolnoj/rodnoj ravnopravnosti i odgovornom spolnom ponašanju“ za peti razred srednje škole propisuje se da treba djeci

„objasniti masturbaciju kao sastavni dio ljudske spolnosti (objasniti pogrešnost nekad raširenih vjerovanja o njenoj štetnosti)“.

Ovakva jezgrovitost skriva jednu opasnu manipulaciju: naime svatko od nas je čuo za priče da će se dječacima uslijed masturbiranja osušiti kičma i da će ostati paralizirani. Ili da će im opasti kosa. Ili da će ostati patuljastog rasta. Ili da će čak oslijepiti.

Slično su nam, uostalom, poznate priče o zubić – vili, o Djedu Božićnjaku i vilenjacima, o Krampusu, o maci papučarici ... koje se do danas pričaju djeci, čak i od strane teta u vrtiću. Mala djeca u takve priče vjeruju, nešto veća djeca znaju da su to samo – priče. A znali su ljudi i prije petsto godina, da se nikome uslijed masturbiranja nije osušila kičma, da nitko zbog takve aktivnosti nije oslijepio ili ostao paraliziran.

Zašto onda treba djeci u petom razredu osnovne škole – od kojih većina još uopće nije niti započela masturbirati, a kojima je bez ikakve iznimke neugodno u javnosti govoriti o takvoj intimnoj stvari – treba objašnjavati ove detalje? Naposljetku nije Hrvatski narod izumro svih ovih stoljeća dok učitelji i učiteljice nisu djeci od 11 – 12 godina upućivali ohrabrenja u pravcu: „samo navalite, nije to štetno“? I kao što je valjda svakome poznato, nisu protekle generacije imale nikakvih osobitih problema u spolnom sazrijevanju i postizanju psihološke zrelosti, zato što im prosvjetni radnici nisu „pomagali“ ovakvim podukama.

Ne samo hrvatski prosvjetni radnici, uostalom: u suglasnom stavu zrelih ljudi koji su se bavili odgojem i obrazovanjem, te zapravo svakom vrstom intelektualnog rada, smatralo se masturbaciju jednom trivijalnom aktivnošću karakterističnom za djecu u pubertetu. Čak nije Dante u svojem „Paklu“ (niti u „Čistilištu“) našao neko mjesto za masturbante; a ni moralno upitni Boccaccio nije niti u jednoj od svojih erotskih pripovjesti našao za shodno spominjati takvu aktivnost. Naprosto, kada mladi ljudi spolno sazriju, prestanu sa masturbacijom. Povremene epizode odavanja toj aktivnosti u odrasloj dobi vezujemo uz periode usamljenosti i raznih morbidnih raspoloženja; te naravno i kod kroničnih stanja spolne neurednosti – tj. bludnosti, koji starinski izraz do danas koristi Katekizam Katoličke Crkve iz 1992. godine (usp. toč. 2352. – 2354. tog dokumenta).

Takav stav imaju svi temeljni pisci psihijatrije iz XX. stoljeća, a psihijatrija suglasno upućuje da pretjerano odavanje masturbaciji može biti itekako štetno: naime je takva aktivnost sastavni dio razvitka tzv. parafilija („perverzija“, rječnikom kojega u svojim djelima koristi S. Freud) – od voajerizma do sadizma, i od zoofilije do pedofilije. U stručnoj psihijatrijskoj literaturi se navodi da se parafilije u pravilu razvijaju tijekom puberteta i u ranim dvadesetim godinama; a da je u njihovom razvoju odlučujuće ukorijenjivanje „parafilčkih fantazija“ ojačanih opetovanim masturbiranjem (tako Christopher A. Kerney i Timothy J. Trull., „Abnormal Psychology and Life“, „Cengage Learning“, Stamford, 2011, v. osobito str. 331-334).

U vrijeme kada su i javnost i državna tijela osobito zabrinuta sve očitijim problemom pedofilije, kao najzlokobnije od parafilija, te kada znanstvena istraživanja procjenjuju da u Hrvatskoj 16% muške djece i 25% ženske djece bude do svoje četrnaeste godine izloženo nekom obliku seksualnog nasilja (Vranić, A., Karlović, A. & Gabelica, D., „Incidencija zlostavljanosti u djetinjstvu na uzorku zagrebačkih

studenta“, „Suvremena psihologija“, 5/17 iz 2002. god., str. 53-68), ovakav olaki stav prema masturbaciji kao središnjem faktoru u razvitku parafilija je u najmanju ruku neodgovoran.

U postupku pred Ustavnim sudom RH savjesnost rada sastavljača „IV. modula“, jasno, nije od primarnog interesa: međutim je jasno da primjerice nauk Katoličke crkve – dakle vjeroispovijesti pretežnog dijela roditelja školske djece i mladeži u Hrvatskoj – označava masturbaciju kao moralno neprihvatljivu aktivnost. Katekizam Katoličke Crkve o samozadovoljavanju jezgrovito govori u toč. 2352.: „*Pod masturbacijom treba razumjeti svojevoljno uzbuđenje spolnih organa radi postizanja spolnog užitka. U skladu sa stalnom predajom i crkveno Učiteljstvo i moralni osjećaj vjernika masturbaciju su bez kolebanja smatrali činim koji je u sebi teško neuredan. Kakav god bio razlog tome, svojevoljno služenje spolnom sposobnosti izvan normalnog bračnog općenja bitno se protivi njenoj svrsi. Spolni se užitak tu traži izvan spolnog odnosa što ga traži moralni poredak i po kojemu se, u okviru prave ljubavi, ostvaruje cjelovit smisao uzajamnog darivanja i ljudskog rađanja. Da se donese ispravan sud o moralnoj odgovornosti pojedinaca i da se usmjeri pastirsko djelovanje, uzet će se u obzir čuvstvena nezrelost, snaga stečenih navika, stanje tjeskobe ili drugih psihičkih ili društvenih činilaca koji umanjuju ili svode na minimum moralnu krivnju.*“

12.2. Daljnji primjer možemo naći u tretmanu homoseksualnosti u Nastavnom planu i programu zdravstvenog odgoja za srednje škole.

Već spomenuti Katekizam Katoličke Crkve govori o homoseksualnosti ovako:

2357 *Homoseksualnost označava odnose između muškaraca ili žena koji osjećaju spolnu privlačnost, isključivu ili pretežitu, prema osobama istoga spola. Očituje se u vrlo različitim oblicima kroz vjekove i u različitim kulturama. Njezin psihički nastanak ostaje velikim dijelom neprotumačiv. Oslanjajući se na Sveto pismo, koje ih prikazuje kao teško izopačenje. Predaja je uvijek tvrdila da su "čini homoseksualni u sebi neuredni".*

Protive se naravnom zakonu. Oni spolni čin zatvaraju daru života. Ne proizlaze iz prave čuvstvene i spolne komplementarnosti. Ni u kojem slučaju ne mogu biti odobreni.

2358 *Nemali broj muškaraca i žena pokazuju duboke homoseksualne težnje. Ne biraju oni svoje homoseksualno stanje; ono za većinu njih predstavlja kušnju. Zato ih treba prihvaćati s poštivanjem, suosjećanjem i obazrivošću. Izbjegavat će se prema njima svaki znak nepravedne diskriminacije. Te su osobe pozvane da u svom životu ostvare Božju volju, i ako su kršćani, da sa žrtvom Gospodinova Križa sjedine poteškoće koje mogu susresti uslijed svojega stanja.*

2359 *Homoseksualne osobe pozvane su na čistoću. Krepostima ovladavanja sobom, odgojiteljicama nutarnje slobode, kadšto uz potporu nesebična prijateljstva, molitvom i sakramentalnom milošću, one se mogu i moraju, postupno i odlučno, približiti kršćanskom savršenstvu.*

Suprotno takvim stajalištima tradicionalnog morala kojem je privržen vrlo veliki broj roditelja (vjerojatno među takvima možemo pronaći većinu onih koji su pisali priloge u javnoj raspravi o „Kurikulumu“, koje

priloge se MZOS potrudio uništiti), „IV. modul“ za 3. razred srednje škole propisuje opširnu indoktrinaciju o tzv. „istospolnom braku“ (koji, kao što znamo, u Hrvatskoj čak nije niti dopušten zakonom).

Termin „indoktrinacija“ je posve primjeren, jer je manipulativni karakter nastavnih jedinica o tematici homoseksualnosti posve evidentan. Može se to primjerice analizirati na sadržaju str. 242 – 251. Priručnika za nastavnike i stručne suradnike u srednjoj školi „Zdravstveni odgoj“ (MZOS, 2013), gdje se razrađuje nastavnu temu „Diskriminacija i stigmatizacija seksualnih manjina“.

Ovdje najprije možemo vidjeti kako se učenicima kao polazne točke zadaju pojmovi „seksualna manjina“ i „tolerancija seksualnih različitosti“: riječ je o pojmovima koji u sebi impliciraju posve zadani idejni/politički stav. Taj stav možemo iščitati iz rečenice koju bi nastavnik trebao koristiti u uvodnom dijelu sata: „Što smo na prošlom satu zaključili, kojim postupcima možemo uvažavati seksualne manjine? (str. 243)“. Čemu ovakav pristup služi, treba nastavnik naučiti iz dijela Priručnika koji govori o „IV. modulu“ za I. razred srednje škole: „**Apeliranje:** Porukom želimo prenijeti sugovorniku našu želju da on nešto učini, da o nečemu razmisli ili da čuje i primi ono što mi osjećamo i mislimo. Drugu osobu motiviramo na neko ponašanje ako joj jasno i uvjerljivo uspijemo pokazati da će joj to ponašanje zadovoljiti neku potrebu. Pritom je bitna uvjerljivost, ali i ostali prateći elementi kao dojam, povjerenje, poštivanje, odbojnost itd.“ (str. 74.)

Nastavnu jedinicu „Diskriminacija i stigmatizacija seksualnih manjina“ nastavnik vodi prema unaprijed zadanim „ishodima“ („ishode“ se ne objašnjava učenicima na početku sata, njih tobože treba rasprava i rad u grupama iznjedriti spontano). Tu čitamo: „Prepoznati uzroke negativnog odnosa prema homoseksualnim osobama ... Izgraditi vrijednost prihvatanja i tolerancije seksualnih različitost.“ (str. 242. Priručnika).

Ne moramo i tu tražiti implicirane stavove: dovoljno će biti pratiti u kojem pravcu vodi tema. „Raspravu“ (tj. manipulaciju) s učenicima treba započeti čitanjem dirljivog pisma srednjoškolca koji osjeća stanovite homoseksualne porive.

Iz Priručnika nastavnik (ni učenici) neće dobiti informaciju da je kod adolescenata u industrijaliziranim zemljama današnjice udio osoba sa stanovitim homoseksualnim porivima višestruko veći nego kod odrasle populacije (tako „Adolescent sexual orientation“ /stručne smjernice za pedijatre/ dr. Miriam Kaufman i drugi članovi komisije Kanadskog pedijatrijskog udruženja, „Paediatrics & Child Health“ 2008, 13(7): 619–623) i da je „najsigurniji“ način učvršćivanja homoseksualnih poriva i postizanja odmaka od sazrijevanja u heteroseksualni identitet – upuštanje u homoseksualne odnose i involviranje u život LGBT zajednice (usp. Izjava američkog Katoličkog liječničkog društva „Homoseksualnost i nada“, 2008. god.). Međutim se putem Priručnika promovira potpuna dezinformacija o navodnih 5% homoseksualaca u općoj populaciji - približno 5 puta više od rezultata savjesno provedenih istraživanja na uzorcima od po više stotina tisuća ispitanika od strane državnih statističkih agencija „Statistics Canada“ „Canadian Community Health Survey“ 2009. i „Office for National Statistics“ /United Kingdom/ „Integrated Household Survey 2012“.

Potom se učenicima objasni stav Katoličke crkve – onakav kakav je izložen gore u ovom prijedlogu, i kakav učenici imaju prilike čuti na satovima vjeronauka u istoj školi. Očito se očekuje da nastavnik neće

htjeti učenike uvjeravati u ispravnost tih stavova: to bi naime onemogućilo postizanje očekivanih „ishoda“.

Potom se objasni stav „Znanosti“. Implicira se da svi znanstvenici imaju jednake stavove o homoseksualnosti i općenito o moralu: tobože Znanost ima moralni stav „Gay is O.K.“

Na kraju se objašnjava stav hrvatskog društva. Tu se sugerira („apelira“, rječnikom Priručnika) da su u oni stavovi u hrvatskom društvu koji su obojani vjerskim naukom Katoličke crkve loši, a oni koji odgovaraju imaginarnom stavu imaginarne „Znanosti“ dobri.

Na kraju treba donijeti zaključke. Međutim zaključak do kojega nastavnik mora voditi ovu manipulaciju je dan na samom početku teme, na str. 242: objasniti da će zakonska perspektiva biti zadnja. „Zakonsku perspektivu“, kojom treba presjeći svaku moguću raspravu, treba objasniti tako, da zabrana diskriminacije zapravo znači da bi svaki savjesni učenik trebao potaknuti kolegu koji ima homoseksualne porive – da pronade homoseksualnog ljubavnika.

Podnositelji ovog prijedloga smatraju da ovakav pristup njihovoj djeci predstavlja nedopuštenu indoktrinaciju, prema definiciji kakvu ESLJP iznosi u toč. 84. Rješidbe u slučaju Folgero v. Norveška, No. 15472/02 od 29.07.2007. god.

12.3. Treći primjer koji možemo izložiti u ovom prijedlogu je pitanje transseksualnosti.

Priručnik za nastavnike i stručne suradnike u srednjoj školi „Zdravstveni odgoj“ govori o transseksualnosti ovim riječima:

„Transseksualnost je trajni osjećaj nelagode i nepripadanja spolu u kojem je osoba rođena uz težnju da se živi i bude prihvaćen kao osoba suprotnog spola. Od rane dobi sebe doživljavaju i osjećaju kao pripadnike ili pripadnice suprotnog spola od onog u kojem su rođene. Ako imaju tu mogućnost, velika većina transseksualnih osoba u nekom će se trenutku odlučiti kirurški promijeniti svoj spolni izgled. Bez obzira na to hoće li ili neće promijeniti spol, transseksualne osobe imaju pravo javno se identificirati vodeći se vlastitim osjećajem pripadnosti određenom spolu. Preciznije, transseksualne osobe mogu, nakon postupka propisanih Pravilnikom o načinu prikupljanja medicinske dokumentacije o promjeni spola, promijeniti spol i ime u osobnim dokumentima. Epidemiološki podaci govore da se transseksualnost javlja kod najmanje jednog od 30.000 muškaraca i kod jedne od 150.000 žena.“ (str. 240).

U ovim riječima, možemo vidjeti „teoriju“ da čovjek operacijom genitalija i stavljanjem silikona u prsni koš, te doživotnim uzimanjem velikih količina ženskih hormona može promijeniti spol. Sa takvom se teorijom ne slažu primjerice ni brojne feministice; tako britanska feministička intelektualka Julia Bindel piše u tekstu „Gender Benders Beware“ za „The Guardian“ 31.9.2004. god. ovako: „Osobno mi ne smeta da muškarci čine što god hoće sa svojim genitalijama, ali ih to ne čini ženama, jednako kao što vas umetanje komada cijevi od usisavača u vaše traperice neće učiniti muškarcem“. Možemo i ovdje spomenuti stav najbrojnije vjerske zajednice u Republici Hrvatskoj: u toč. 2332. – 2334. Katekizma Katoličke crkve se navodi da „spolnost obuhvaća sve vidike ljudske osobe u jedinstvu njezina tijela i duše ... Svatko, muško i žensko, treba da prepozna i prihvati svoj spolni identitet. Fizička moralna i duhovna razlika i komplementarnost usmjerene su prema dobrima braka i razvoju obiteljskog života ...

Stvorivši ljudsko biće kao muško i žensko, Bog na jednak način daje osobno dostojanstvo muškarcu i ženi“.

Nadalje se u Priručnicima na baš niti jednom jedinom mjestu ne navodi da je transseksualnost stanje koje se u psihijatriji unisono tretira kao mentalni poremećaj (šifra F64.0 Međunarodne klasifikacije bolesti Svjetske zdravstvene organizacije); za ovaj podatak očito nije bilo mjesta nigdje u oko sedam stotina stranica Priručnika.

Međutim se u Priručniku za srednju školu transseksualnost definira kao – „seksualna manjina“: „Homoseksualne i biseksualne osobe pripadaju seksualnim manjinama zbog svoje seksualne orijentacije, a transseksualne osobe zbog svoje želje da promijene spol u kojem su rođene.“ (Str. 239. Priručnika).

Zanimljivo je opaziti da se u Priručniku za srednju školu ipak našlo mjesto objasniti da se *homoseksualnost* prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti NE klasificira kao bolest (str. 248. srednjoškolskog Priručnika); očito mjesta nije bilo puno, pa se nije moglo obrazložiti da će psihijatar dijagnozu „egodistoničke seksualne orijentacije“ (šifra F66.1) ipak dodijeliti svakom pojedinom homoseksualcu koji izjavi da mu smeta što je homoseksualac; a dijagnozu „poremećaja spolnog odnosa partnera“ svakom pojedinom homoseksualcu koji je u braku ili trajnoj seksualnoj vezi s osobom suprotnog spola.

Ovakvo selektivno prikazivanje činjenica upućuje na svjesnu želju da se prema djeci i mladima putem programa Zdravstvenog odgoja vrši indoktrinacija, koja je prema Ustavu RH i međunarodnim propisima citiranima u toč. III. Ovoga prijedloga nedopuštena.

12.4. Četvrti (i, u ovom prijedlogu, posljednji) primjer možemo naći u primjeru korištenja prezervativa.

Na svakom mjestu u Priručnicima za osnovnu i za srednju školu termini „zaštita“ i „odgovoran seks“ uzimaju kao sinonimi za „korištenje prezervativa“.

Ne treba naglašavati, da svaka od većih vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj (tj. takvih zajednica kojima pripada cca 95% roditelja i djece) pod terminom „odgovoran seks“ podrazumijevaju – seks u braku.

Nije riječ samo o moralnom pitanju, nego i posve pragmatičnom: prema podacima iz publikacije „Contraceptive Technology“ (20th Revised Edition, New York, Ardent Media 2011., v. poglavlje „Contraceptive Efficacy“), kod „tipične uporabe“ prezervativa očekuje se neočekivana trudnoća u prvoj godini kod 18% žena; kod tzv. „savršene uporabe“ se neočekivana trudnoća događa kod 2% žena po svakoj godini uporabe. Takvih podataka u Priručniku za nastavnike - nema; dapače se na str. 59. Priručnika za nastavu u srednjim školama insinuira učenicima prvih razreda srednje škole da je prezervativ posve djelotvoran.

Međutim se za metode prirodnog planiranja tvrdi da su nedjelotvorne, baš na istom mjestu gdje bi učenike prvog razreda srednje škole trebalo uvjeravati u tobožnju „zaštitu“ koju pružaju prezervativi. (Prema gore navedenoj publikaciji o tzv. kontraceptivnoj tehnologiji, kod korištenja tzv. simptotermalne

metode prirodnog planiranja obitelji se neočekivana trudnoća događa kod 0,4% žena po godini upotrebe – peterostruko manje nego kod „savršene uporabe“ prezervativa.)

Valja ovdje opaziti da su kao prethodnice ovog i ovakvog zdravstvenog odgajanja o spolnosti u hrvatskim školama godinama provedene edukacije pod imenom „MEMOAIDS“, koje su – bez da se roditelje išta pitalo – povjerene u velikoj mjeri na provođenje članovima LGBT udruga „Iskorak“, „Kontra“ i „Lori“. Dr. Martin Čuk još 2004. godine predviđa da će kao rezultat takvog neodgovornog prikazivanja prezervativa kao tobože pouzdane zaštite od spolno prenosivih bolesti biti takvih bolesti u Hrvatskoj – više; osobito da bi mogla nastati prava epidemija humanog papiloma virusa od čijeg širenja prezervativi uopće ne štite, te anticipira dugoročne posljedice porasta ženske neplodnosti i incidencije raka grlića maternice u narednim desetljećima, uslijed zaraze HPV-om. Pri tome se skreće pozornost da je primjerice AIDS-om vrlo pogođena Uganda uspjela smanjiti prevalenciju AIDS-a u svojoj populaciji sa 26% na 6% - zahvaljujući kampanji u kojoj se nastojalo smanjiti (a ne povećati!) korištenje prezervativa („Obnovljeni život“ Vol. 59. No 2., lipanj 2004).

Morali bismo pretpostaviti da su autorima priručnika ovakvi prigovori poznati; međutim oni iz sebi poznatih – a javnosti neobjašnjenih (usprkos javnoj raspravi!) – razloga nastavljaju promovirati upotrebu prezervativa bez očekivanih obavijesti o postocima njihove uspješnosti/neuspješnosti.

Možda bismo razloge takvom postupanju mogli pronaći u savršeno poznatoj činjenici da je korištenje prezervativa iznimno važan instrument kolikog – tolikog konsolidiranja zajednice muških homoseksualaca i biseksualaca, i smanjivanja teškog straha od spolno prenosivih bolesti koji osobito mlade odvraća od upuštanja u homoseksualne seksualne kontakte. (Čak i u takvim slučajevima, u dobro educiranoj populaciji homoseksualaca u SAD se kod službenih istraživanja federalnih zdravstvenih vlasti pronalazi čak 19% oboljelih od AIDS-a (često u kombinaciji sa drugim spolno prenosivim bolestima), daljnjih 10,3% tijekom jedne godine bude jednom ili više puta zaraženo uretralnom gonorejom, 8,1% rektalnom gonorejom, 6,3% gonorejom usta i grla, 13% klamidijom, 2,6% sifilisom. Općenito je vjerojatnost da će muški homoseksualac ili biseksualac biti zaražen nekom spolno prenosivom bolešću – sve i uz vrlo rašireno korištenje prezervativa kod te populacije – u prosjeku oko 30 puta veća nego odraslih heteroseksualaca (podaci prema „Centers for Disease and Prevention“, Atlanta, „2010 Sexually Transmitted Diseases Surveillance“, prezentacija „STD sin Men Who Have Seks with Men“.)

Propuštanje autora da o ovome dadu jasna objašnjenja daju nam za pravo – dapače nas tjeraju – na ovakva špekuliranja: naime je posve nezamislivo da stručnjaci koji se bave spolnošću i spolnim bolestima ne znaju podatke o stupnju pouzdanosti prezervativa. Ako ih prešućuju, za to očito imaju neki razlog – vjerojatno onaj isti koji su imale udruge što su provodile program MEMOAIDS.

I opet, sama (ne)kvaliteta Nastavnog programa i Priručnika bi teško mogla biti predmetom razmatranja u ovom ustavnosudskom predmetu. Međutim je posve očita indoktrinacija (namjernim prešućivanjem stručnjacima dobro poznatih činjenica) nešto čime se očito krši pravo i sloboda roditelja da samostalno odlučuju o odgoju djece (čl. 63. Ustava RH i čl. 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda).

Međutim je korištenje prezervativa nešto što katolički vjerski nauk jako obeshrabruje: vjernike se potiče da spolne odnose održavaju samo u okvirima zakonitog braka (što je očito najsigurnija zaštita od spolno prenosivih bolesti, kako vidimo iz epidemiološkog stanja u Africi, gdje sjevernoafričke zemlje imaju manje od 0,1% oboljelih od AIDS-a; dok u zemljama na jugu Afrike gdje su izvanbračni seksualni odnosi kulturalno uvriježeni oboljelih od AIDS-a ima od 10 do 25%); a da planiranje obitelji osiguraju prirodnim metodama poput gore spomenute simptomermalne metode.

13. Čitav „IV. modul“ počiva na „vjeri“ u neupitnu točnost tzv. „rodne teorije“ (ili „rodne ideologije“, kako mnogi tu ideju nazivaju prema primjeru bl. Ivana Pavla II.)

Tako primjerice na str. 145. srednjoškolskog Priručnika za Zdravstveni odgoj nalazimo ovakvu uputu:

Nastavnica/nastavnik zamoli učenike da se prisjete što je to rod, a što spol (metodom oluje ideja). Ukoliko učenici ne znaju, nastavnica/nastavnik definira pojmove uz nekoliko primjera.

Spol je... skup fizičkih i psiholoških obilježja prema kojima se razlikuju muškarci i žene. Označava osobine koje su biološki i nasljedno uvjetovane. Primjer su sekundarna spolna obilježja.

Rod je... društveno konstruirana definicija muškarca i žene. To je društveno oblikovanje biološkog spola, određeno shvaćanjem zadataka, djelovanja i uloga pripisanih muškarcima i ženama u društvu, u javnom i privatnom životu. To je kulturološki specifična definicija ženskosti i muškosti, i prema tome je promjenljiva u vremenu i prostoru. Odnosi se na osobine koje su uvjetovane društvenom okolinom i odgojem. Primjer je muška i ženska odjeća.

13.1. U znanstvenoj literaturi i općenito u javnoj komunikaciji se riječ „rod“ (engl. „gender“) sve do danas u najvećem broju slučajeva koristi kao sinonim za spol (engl. „sex“) – tj. ne pridaje se riječi „rod“ takvo osobito značenje kakvo mu daju primjerice tvorci novog Zdravstvenog odgoja. Npr. se čak i u dokumentu „Manual for gender mainstreaming“, izdanje Europske komisije, Generalni direktorat za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti 2008. god., riječ „rod“ koristi jedino kao sinonim za „spol“ – nema korištenje tog termina u tom priručniku baš nikakve veze sa tzv. „rodnim manjinama“, to jest sa seksualnim orijentacijama.

13.2. Termin „rod“ kao nešto različito od termina „spol“ ne koristi niti medicinska struka i znanost: za autore temeljnih priručnika poput Zergollen, „Pedijatrija“; Kostović i Judaš, „Temelji neuroznanosti“, Nelson, „Textbook of Pediatrics“ – tzv. „teorija roda“ je posve irelevantna, te je ne smatraju potrebnom uopće spomenuti.

Na ovom mjestu je primjereno spomenuti, da – barem koliko su objasnili MZOS i Agencija za odgoj i obrazovanje – u izradi Nastavnog plana i programa zdravstvenog odgoja **nisu** bili uključeni stručnjaci medicinskih struka koji se bave razvojem djeteta – poput pedijatarata, neuropedijatarata, dječjih psihijatarata, psihologa. Naposlijetku nisu bili uključeni čak ni znanstvenici iz područja pedagogije – oni koji su se uključili u javnu raspravu ukazuju da se znatan dio nastavnih/odgojnih sadržaja prezentira u „krivom“ razredu, kada djeca još nisu dorasla ili ne mogu razviti zdrav interes za određenu tematiku.

13.3. Makar se prihvaćanje „teorije roda“ i njenih praktičnih implikacija raširilo do danas na veliki broj pripadnika lijevog dijela političkog spektra (u SAD i u onim zemljama koje i inače rado prihvaćaju

kulturalne utjecaje iz SAD), te je primjerice čak 9 saveznih država SAD do danas donijelo zakone koji omogućuju priznavanje statusa braka za životne zajednice homoseksualaca – o toj teoriji postoji danas već posve evidentni „kulturalni rat“. Usporedo sa 9 saveznih država u kojima su doneseni već rečeni „zakoni o gay braku“, do danas su u čak 31 saveznoj državi SAD provedeni ustavni referendumima kojima je u državne ustave unesena odredba da se „homoseksualni brak“ zabranjuje (naposljetku je i u Hrvatskoj, *de lege lata*, sklapanje braka između dvije osobe istog spola – zabranjeno). Dakle je tzv. „rodna teorija“ kulturalno i politički vrlo kontroverzna, i predmet vrlo teških nesuglasja u javnostima čitavog niza demokratskih zemalja.

U svakom slučaju, nije posrijedi nekakvo neupitno znanje kojem se mora podučavati djecu kako se podučavaju primjerice činjenica da se Zemlja okreće oko Sunca, nego je „rodna teorija“ jedna politička doktrina koju neki biraju prihvatiti, a drugi je posve odbacuju.

13.4. Kompendij socijalnog nauka Katoličke crkve iz 2003. godine u toč. 224 izrijekom iznosi, da se ideologija „roda“ protivi kršćanskom vjerskom nauku – tj. da se protivi vjerskim i filozofskim uvjerenjima vrlo velikog broja djece i njihovih roditelja. Stoga bi njegovo obvezno podučavanje u školama predstavljalo tzv. nedopuštenu indoktrinaciju (usp. presudu Europskog suda za ljudska prava u slučaju Folgero v. Norveška, No. 15472/02 od 29.07.2007. god., v. osobito toč. 84: *„Članak 2. protokola br. 1 ne dopušta da se čini razlika između vjerske poduke i drugih predmeta. Ona obvezuje Državu da poštuje uvjerenja roditelja, bila ona vjerska ili filozofska, kroz cjelokupne Državne obrazovne programe ... Termin 'uvjerenja', uzet za sebe, nije sinoniman sa riječima 'mišljenja' ili 'ideje'. On opisuje gledišta koja imaju određenu razinu kogentnosti, ozbiljnosti, kohezije i važnosti ... Upravo u izvršavanju prirodne obveze prema svojoj djeci – gdje su roditelji prvi koji su odgovorni za 'odgoj i obrazovanje' svoje djece – roditelji mogu zahtijevati da Država poštuje njihova vjerska i filozofska uvjerenja. Njihovo pravo stoga odgovara jednoj odgovornosti koja je blisko povezana sa uživanjem i izvršavanjem prava na obrazovanje ... Država se ne smije angažirati na indoktrinaciji gdje bi se moglo prepoznati nepoštivanje vjerskih i filozofskih uvjerenja roditelja.“*

13.5. Ustavni sud bi trebao prepoznati činjenicu da se školsku djecu u većini zemalja Europe uopće ne podučava teoriji „roda“ – ni u sklopu seksualnog odgoja, ni u sklopu bilo kakvih drugih odgojno-obrazovnih sadržaja. Stoga ne proizlazi, da bi podučavanje takve teorije predstavljalo upoznavanje djece sa spoznajama koje su neophodne za njihov život i razvoj: vidimo da takve (dez)informacije nisu nužne ni za život djece i mladeži u drugim europskim zemljama: Naprotiv bi takvo podučavanje predstavljalo nedopuštenu indoktrinaciju djece, kontroverznim idejama koje su trenutačno popularne među ljevičarima u zapadnim zemljama (makar nisu ni među ljevičarima općeprihvaćene).

Podučavati djecu da su spol i rod nešto različito, ne bi predstavljala prezentiranje stava znanosti (to je zapravo ideološki stav, sa kojim se slaže jedan mali dio znanstvenika) – nego nedopuštenu indoktrinaciju ideologijom karakterističnom za LGBTQ aktiviste i pobornike radikalnog feminizma.

13.6. Naravno da su oni roditelji koji dijele u ovoj stvari uvjerenja sa feministima i LGBTQ aktivistima – mogu za svoju djecu odabrati takav „vjeronauk“. Takva se uvjerenja, međutim, ne smiju nametati djeci onih roditelja koji se sa takvim uvjerenjima ne slažu.

14. Da ovim prijedlogom pobijani propis ne zadovoljava zahtjeve slobode izbora u obrazovanju sadržane u čl. 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i čl. 13. toč. 3. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima od 16. prosinca 1966. god. možemo također zaključiti konzultiranjem sadržaja toč. 2. i toč. 4.1. Rezolucije 1904 (2012) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, gdje se izlaže da je „pravo na izbor u obrazovanju ... blisko povezano sa slobodom savjesti“, te da se na polju obrazovanja država treba pridržavati „načela neutralnosti države i pluralizma u nacionalnom obrazovnom sistemu“.

Nadalje valja uzeti u obzir stajališta Europskog suda za ljudska prava izražena u toč. 136., 143. i 144. odluke u slučaju Catan i dr. protiv Republike Moldove i Rusije br. 43370/04, 18454/06 i 8252/05 od 19. listopada 2012. god., kojim se na **pravo roditelja da osiguraju za svoju djecu vjerski i moralni odgoj u skladu sa svojim osobnim vjerskim i filozofskim uvjerenjima** primjenjuje odredba čl. 13. toč. 3. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima UN iz 1966. god., te čl. 26. toč. 3. Opće deklaracije o ljudskim pravima UN iz 1948. godine, gdje se jamči roditeljima **pravo prvenstva u izboru vrste obrazovanja za svoju djecu**.

15. Zaključno, mora se utvrditi da je idejni koncept na kojem je zasnovan zdravstveni program kakav je predviđen Nastavnim planom i programom zdravstvenog odgoja u osnovnim i srednjim školama – za razliku od programa zdravstvenih odgoja koji su se u hrvatskim školama do sada provodili – duboko ideološki opterećen i u ozbiljnom raskoraku sa idejama prema kojima svoju djecu odgaja vrlo veliki broj roditelja.

Djecu i mlade se tu indoktrinira pogledima na spolnost koji su u odnosu na one tradicionalne kojima je privržen veliki broj roditelja tako različiti da se tu – kao što piše bl. Ivan Pavao II. u dokumentu „Familiaris Consortio“ iz 1981. godine – „u konačnici uključuje dva nepomirljiva poimanja ljudske osobe i ljudske spolnosti“.

Nema, međutim, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta ovlasti da organizira u školama provođenje indoktrinacije – na kakvu se upućivanjem na odredbe Ustava RH (osobito čl. 63.) i međunarodnopravnih akata (osobito čl. 2. Europske konvencije) ukazuje gore u ovom prijedlogu. Djecu se u školama ne smije izlagati odgoju koji se protivi vjerskim i filozofskim uvjerenjima njihovih roditelja – osobito ako iz primjera do sada u hrvatskim školama provedenih sadržaja zdravstvenog odgoja može jasno vidjeti, da se informacije neophodne za odgoj i obrazovanje u toj tematici mogu osigurati i na način koji ne predstavlja povredu ljudskih prava i sloboda.

V. PRIJEDLOG USTAVNOM SUDU:

Iz svega navedenog proizlazi kako je Odluka o uvođenju, praćenju i vrednovanju provedbe Kurikuluma zdravstvenog odgoja u osnovnim i srednjim školama KLASA: 602-01/13-01/00810 URBROJ: 533-18-13-0002, donijeta po Ministru znanosti, obrazovanja i sporta dana 20. kolovoza 2013. god. i objavljena u „Narodnim novinama“ br. 106/2013 od 23. kolovoza 2013. godine nezakonita i neustavna, te suprotna međunarodnim ugovorima koji predstavljaju dio unutarnjeg pravnog poretka RH.

Slijedom svega gore navedenog predlaže se Ustavnom sudu Republike Hrvatske da pokrene postupak radi ocjene suglasnosti pobijane Odluke, te da se nakon provedenog ustavnosudskog postupka utvrdi nesuglasnost pobijane Odluke s Ustavom Republike Hrvatske, Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture, sa Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Obiteljskim zakonom i Zakonom o procjeni učinaka propisa, te da se predmetni podzakonski akt ukine i otkloni iz pravnog poretka Republike Hrvatske kako bi se onemogućilo daljnje kršenje Ustavom određenih ljudskih prava i sloboda; te da se odredi da valja do donošenja novog Nastavnog plana i programa zdravstvenog odgoja predavati sadržaje zdravstvenog odgoja sukladno programu koji se provodio do početka školske godine 2012./2013.

VI. POPIS PRILOŽENIH DOKUMENATA

1. „Sažetak obrazloženja o provedenom postupku savjetovanja o Kurikulumu zdravstvenog odgoja“, MZOS, 28. kolovoza 2013.
2. Rješenje MZOS o odbacivanju zahtjeva za pristup informacijama KLASA: UP/I-004-01/13-01/00003 URBROJ: 533-01-13-0002 od 27. kolovoza 2013.
3. Rješenje MZOS o odbacivanju zahtjeva za pristup informacijama KLASA: UP/I-008-01/13-01/00005 URBROJ: 533-01-13-0002 od 03. rujna 2013.
4. Tekst priopćenja MZOS „Kvalitetu sadržaja zdravstvenoga odgoja potvrdila Svjetska zdravstvena organizacija“ od 23. svibnja 2013.
5. Rezolucija UN o tradicionalnim vrijednostima od 27. rujna 2012. god. (A/HRC/AC/9/6) (engleski)

VII. VLASTORUČNI POTPIS

za podnositelje prijedloga, punomoćnik:

ODVJETNIK
Dario Čehić
Poreč, Decumanus 18
052 434 237 • 091 481 6367

U Splitu, 07. studenog 2013. god.